

Film és filozófia – nézünk, mint a moziban?

2012 szeptember 09. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Keveset tudunk a következ? szövegr?l, amely a francia egzisztencializmus mesterének tollából származik. A szövegrészletben Jean-Paul Sartre az emberi tudat és a mozgókép kapcsolatának misztériumáról elmélkedik.

Mivel 1924-ben íródott, amikor a filozófus gondolkodó még csak tizenkilenc éves volt, a következ?kben igazi ritkaságot olvashatunk. A szerz? halála után tíz évvel, 1990-ben publikált sorokat nehéz lenne elhelyezni Sartre életm?vében: talán érett bevezet? az író kés?bbi fenomenológiai ontológiáját (lételméletét) bemutató *A lét és a semmi* cím? kötethez? Méltó bemutatkozás példaképei Husserl és Heidegger el?tt? Vagy csak egy mozizó fiatal kusza merengése? Egyfajta bambulás ez, röpköd? gondolatok útveszt?je.

Maga a film tudat, mert egy szétválaszthatatlan folyam része. A film lényege a mobilitásában és a hosszúságában van. A tartály vize nem lehet a folyamé, így a film sem egy mozdulatlan klisés tekercs. Sokkal inkább állapotok sokasága, egy szivárgás, egy szétválaszthatatlan folyás – ravasz, olyan mint az Énünk. Az ötlet a gondolkodás megállása; akkor születik amikor a gondolat: ahelyett, hogy folytatná útját, megáll, és saját magára reflektál, mint a felszabaduló melegség. Akárcsak az akadályba ütköz? golyó. Tehát a gondolatok szivárgása néha megáll a moziban. A tranzitív állapotot szubsztantív állapot követi, így a folyam ötletté szilárdul. Ha úgy tetszik, ez az a jelenség, melynek bekövetkezésekor egy üldözéses jelenet izgalma után nyugodt képek sorozata következik, általánosabb mondanivalóval. Egy mozdulatlan csoportról beszélünk: szerelmesek a tóparton, gyermekek anyjuk halálos ágyánál. S ez a brutális megállás úgy jön a filmben, ahogyan az ötlet jön a tudatunkban, titkon érkezik az Énünkhöz. A színházban az általános gondolatok absztrakt világában vagyunk jelen, a moziban viszont a rendez? kézen fogva vezethet bennünket, kénye-kedve szerint. A moziban elmerülünk a sötét éjszakában - amit a német költ?k Létezésnek neveztek -, majd belénk hasít a boldogító apró zene. A precíz mozdulatok koncentrálásra kényszerítenek bennünket, a vásznat fürkészve már nem tudunk ellentmondani, nem tudjuk az Ént ellentétbe helyezni a küls? eseményekkel. A rendez? játékai vagyunk, ránk er?lteti saját felfogását a drámáról. Elüldözi a regénynek azt a bajos örömét, hogy beleképzelhetünk valakit a szerepl?k b?rébe; öntörvény?leg meghatározza, hogy melyik színész a h?s.

– *Écrits de jeunesse részlet (kiadó: Éd. Gallimard, NRF, 1990) -*

Amir?l Sartre beszámol, az a m?vészmozik univerzuma, hiszen a film tudat, egy olyan folyam része, amit értelmeznünk kell, anticipálnunk kell a cselekmény végkimenetelét. Az esszencia ezért van a mobilitásban és a hosszúságban: érdemes elemeznünk a szerepl?k közötti viszonyt, az ok és okozat közötti kapcsolatot, a következményeket. Így kés?bb tanulságot vonhatunk le a jelenetekb?l, és a terem kijáratánál már nem a színész lesz a h?s, sokkal inkább mi magunk lehetünk saját életünk f?szerepl?i. Valóban helytálló a gondolatmenet, hiszen napjainkban könnyen a hoollywood-i filmáradat áldozataivá válhatunk. Az akciófilm során néha elfelejtünk gondolkodni; s?t, általában akkor eladható egy szuperprodukció, ha önfeledt élményt nyújt a jegy áráért. Persze csak ha úgy döntünk, hogy prédaként viselkedve feladjuk az ellentmondás lehet?ségét. Fel kell készüljünk az intenzív akcióra, az egysíkú rendez?-központú gondolkodásra. Mert a film lehet menekülési pont is. A fiatal Sartre nem hazudtolja meg a kés?bbi filozófust, számunkra pedig kuriózum, amikor film és filozófia ilyen formában ötvöz?dik.

Balázs Ádám Samu

Szerz? a Flag Polgári M?hely tagja

Ajánló